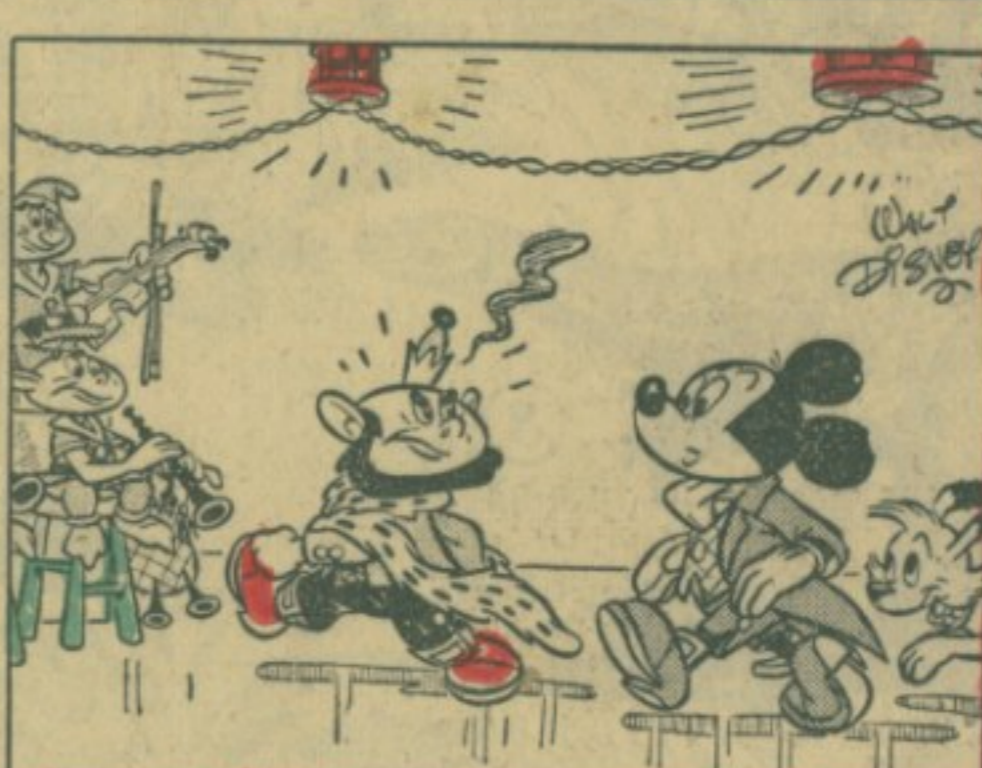

МНИЦЕН

У ЗЕМЉИ ПАТУЉАКА

17

Први остех после две године

— Један догађај из Рембрантова живота —

Одлуком Стецајног суда у Амстердаму, године 1656 отворен је стечај над целокупном имовином чувеног холандског сликара Рембранта. Поверници — трговци бојом и животним намирницама — одмах су се сјатили на оно

што је великом уметнику још тек половина уметникова било преостало. А то је било сувише мало да зајези њихове прохтеве: једна кућица, скромно намештена, али чије су зидове красиле гравуре и слике, већином дела самог Рембранта. Ускоро су ти драгоцени предмети изнети на аукцију и продати по багателној цени. Кад је све сабрано, видело се да је подмирена

Сликар је остао без свога крова над главом, али не и без пријатеља. Један од њих, доктор Јан ван Ло, позвао га је к себи. Тако се Рембрант заједно с породицом нашао у пространој лекаревој кући. Дошли су у њу без игде ичег; само са оним што су имали на себи.

Но, ово није био крај сликарским невољама. Судска одлука давала је право неподмиренним поверницима да могу сваку нову слику одузети од Рембранта и присвојити је. Они су напросто опседали кућу у коју се он склонио, закидавали и мотрили није ли можда израдио коју нову слику.

Рембрантови пријатељи нашли су се пред тешким задатком: како да остатак његовог живота учине бар донекле сношљивим. Решење је нашла сликарска жена Хендрикје и изнела га доктору ван Лоу. — Како би било, рекла је она, кад бисмо Титус и ја отворили малу радњу уметничком робом и узели, наравно формално, Рембранта за свог намештеника?

Доктору се овај предлог допао и већ идућег дана позвао је Рембранта у шетњу. Док су седели поред канала, доктор се решавао да ли да почне говор који је цело јутро у мислима припремао. Није му било лако, јер је знао да је Рембрант врло осетљив кад се говори о његовом материјалном положају. И заиста, чим је прозвучео циљ ове изненадне шетње, извадио је из чепа блок за цртање и оловку, решен да више не проговори ни речи.

— Рембранте, — рече му доктор. — Ви сте одрастао човек и имате сина који више није голобрадо момче. Немојте да се понашате као дете. Хајде да видимо може ли се наћи какав излаз који би вам омогућио да се вратите свом раду. Овакав живот вас убија...

— Имате право, — рече Рембрант. — Ваше гостоприм-

Велики холандски сликар и гравер Рембрант ван Рјин (1606—1669) оставио је иза себе обимно уметничко дело: више од 600 слика (од чега око сто аутопортрета) и велики број бакрореза. Но, тек почетком 19 века оцењен је као један од највећих уметника свих времена. Он је ненадмашан мајстор светло-тамног.

После студија на Академији у Лејди, Рембрант се интензивно бавио сликарством, највише портретом. Жени се Саскијом ван Улленбург, постаје богат и живи раскошно. Женином смрћу (1642) настаје преокрет у његову животу. Он убрзо пропада и живи у беди заједно са сином Титусом и младом Хендрикјом Штофелс, која му је волела кућу и служила као модел, а којом ће се дошние ожени. Овде је описана једна епизода из тог тешког периода Рембрантова живота.

ство дубоко ценим, али се ипак осећам као да сам у затвору. У мојој глави све врви од идеја. Потребно ми је простора. Треба да имам своју кућу, у којој бих могао трчати и галамити до миле воље. Ви знате да се каткад морам уздржавати да не вичем кад нешто успешно завршим. Ја од ваше куће не могу правити радницу.

И он склопи свој блок, очекујући да чује шта ће му пријатељ рећи.

— Дакле, — поче доктор — ми, ваши пријатељи, хтели бисмо да вам створимо сопствену кућу, у коме бисте могли несметано радити...

— Али, каква ће корист бити од мога рада? Чим довршим коју слику, доћи ће разни Хертбеки, Де Кастери, Орнијери и остала племенита господа да са судским одлукама, па ће их однети. Суд ће ме раздужити за неколико форинти, али ја ћу и даље трчати у дуговима.

— Баш то и хоћемо да спречимо. Али, морамо почети од почетка...

И док је Рембрант пажљиво слушао, доктор му изложи план који је била смислила Хендрикје.

Рембрант је неко време ћутао, а онда је подигао из траве један каменчић и бацно га у воду.

— Наравно да прихватим тај предлог. Хајдемо да и њој то кажемо.

Још истог дана Рембрантови пријатељи договорили су се о изнајмљивању куће, о набавци потребних ствари и о његовом будућем раду. Сваки је од њих журио да што пре обави своју дужност.

Тога дана они су видели, први пут после две године, осмех на Рембрантовим уснама.

Убрзо је све било припремљено. Једни су набавили потребан алат за израду гравура, други прибор за сликање, а остали су доносили разне делове намештаја, постељину, посуђе и све оно што је потребно дому који се тек оснива. Најзад, из докторове куће прене-

сене су Рембрантове слике и бакрорези.

Кад је све пребачено, доктор је отпратио Хендрикје до њеног новог дома. Очекивали су да ће их Рембрант поздравити на вратима, али њега нигде није било. Ишли су из одаје у одају и звали. Тада је Хендрикје отворила врата на последњој соби и застала на прагу. У средини, на поду, седео је Рембрант и сликао неку велику слику, која је била каслоњен на једној бурџи.

— Ох! — рече он, — дижући поглед с платна. — Ту сте. Опустите ми, али у овој соби је светлост тако добра да се нисам могао уздржати.

Оно двоје на прагу само се загледаше. Велики уметник поново је почео да ради. Окренули су се без речи и тихо затворили врата за собом. У суседној одаји Хендрикје се саже и поче полако да вади из кофера неке ситнице...

ХУМОР

Рибља мудрост

Старија риба млађој: „Запамти мудру изреку: видиш ли чизме, читав дан не једи!“

Последњих година у Кини, а нарочито у покрајинама Кансу и Сечуан, спроводиле се обимна геолошка истраживања. На њих су доносили пртеже неких животиња чије су остатке открили кинески и страни научници. Те животиње, наокупљене на овој слици, нису све живеле у исто време, већ у једном огромном временском распону: од пре 120.000.000 па до пре 75.000.000 година. Животиње чији су остаци нађени у Кини нису без извесних, великих или мањих, сличности с неким примерцима који су откривени у Источној Африци, Јужној и Северној Америци и Европи. Научници сматрају да су од ових животиња „најстарији“ диносаури с јаким оклопом с бољама (1) и диносаури-водоземци на-

ДАВНО ИЗУМРЛИ

звани „оменсаури“ (2), Сечуаносаур (3), далеки сродник британског мегалосаура, био је месождер. Међутим, на први поглед њему слични двоножни диносаур (4) је биљождер. Од фолиосаура (5), преисториске животиње веома сличне данашњем крокодилу, нађени су у разним деловима Кине само поједини фосилни остаци, који ипак омогућавају да се њен изглед бар приближно реконструише. Животиње на левој страни слике појавиле су се на земљи касније. Највеће од њих су халдосаури (6),

по свој прилици биљождери, који су се при ходу служили и предњим удовима, знатно краћим и неразвијенијим од задњих. Нодосаур (7) је био низак растом и имао је тело заштићено оклопом на коме су се налазили јаки коштани израштаји слични бољама. И, на крају, ево малог, брзог, двоножног диносаура-месождера, најмлађег члана ове чудне скупине.

Мала је још рано доносити коначне закључке о значају ових фосилних остатака које палеонтолози још испитују, огледно је да је „фосилно богатство“ Кине огромно и да ће оно, кад буде проучено, употпунити слику о пореклу и еволуцији многих кичмењака.

Веделово Море

оживљају морепловаца старих времена и данас заносе многе читаоце. Али, ништа мање узбудљива нису ни путовања научника и морепловаца-ловаца из новијег времена, који све више илазе у антарктичка мора. Једно од тих мора је и Веделово Море, „најподмуклија и најкобнија област на земљи“.

Веделово Море уствари је један велики залив, чије границе чине: полуострво Палмер, Леополдова Обала, Кејрдова Обала и Обална Земља. Са истока до запада оно је широко преко 1.200 миља, а његова површина износи око 96.000 квадратних миља. Море је пуно ледених брегова, а ловци на китове који су недавно пловили овим крајевима јавили су да су видели ледену планину дугу око 190 километара.

Први човек који је заплвио у воде овога мора био је Џејмс Ведел, енглески ловац на фоке. По њему је море и добило име. То је било 1823 године. Међутим, први човек који је испитао ово море био је Вилијамс Брјус. Он је то учинио на свом путовању 1902—1904 године.

Кад је Џејмс Ведел зашао у воде Веделова Мора, његови бродови нису могли да одоле страшним ветровима, који им, дижући огромне таласе, нису дали да приђу Полу. После њега многи су одлазили у ове крајеве, али их је мало стигло до леденог спруда који се пружа са обала овог мора. Тек 1949

године успело је једној експедицији да пређе преко овог спруда и да створи базу на копњу. Над обалом Веделовог Мора нижу се венци високих и ледом покривених планина.

Велика ледена површина, која је стално у покрету, зими може да буде дебела преко три метра. Изнад овог бескрајног леда стално се вију огромне беле магле, ветрови урлику, а честе су фатаморгане и друге природне појаве у ваздуху. Морнари који су залазили у воде овога мора причају бајке о морском бићу са човечијим ликом, зеленом и дугом косом и рибљим репом. О томе чудном бићу први је причао један морнар из Веделове експедиције и пред свима друговима заклео се да га је видео. Уствари, то је била фатаморгана.

Веделово Море чувено је по своме муњевитом смрзавању. Само за неколико часова, мекана ледена кора постаје веома тврда и претвори се брзо у огромну ледену плочу, а да морнари то и не примете. Кад до тога дође а брод се налази у водама овог мора, онда има мало наде да умакне.

Више здравља у овој години

У протеклој години научници у целом свету неутомно су радили да би олакшали судбину милиона болесних људи. На основу њихових достигнућа могу се већ сад, с великом сигурношћу, правити прогнозе о томе шта ће донети медицинска наука у овој години.

О За болеснике од срца. — Крвни судови од пластичних материја моћи ће да замене оне који услед старости или обољења не могу да обављају своју функцију. Осим тога, хируршким интервенцијама моћи ће да се чисти срце и крвни судови око њега од трагова разних заразних болести. Ово ће се изводити уз помоћ вештачког срца, апарата који за време трајања операције преузима на себе улогу срца и плућа. Емболија срца неће више бити опасна, јер ће се усирена крв која је изазива уклањати операцијом, за свега пола часа. Ни срчано обољење са шоком, које је недавно озбиљно угрозило и председника Ајзенхауера, неће више претстављати опасност. Нови лек, који се уноси у организам удисањем, спречава шок и изненадни прекид животних функција и ослобађа болесника болова и страха.

О За све оне којима прети инфекција. — Још у току ранијих година створени су и испробани разни антибиотици, међу којима се шириним дејства истичу тетрациклин и хлор-мицетин. Они уништавају готово целу скалу микроба-изазивача гнојевња, тифуса и венеричних болести. Али, тек треба да се види да ли ће ово бити година „великог чистиња“ микроба.

О За болеснике од мултипле склерозе. — У току 1956 године биће познати резултати опита према којима би изазивач ове склерозе био сродан изазивачу туберкулозе. Ако се ово потврди, моћи ће нека од средстава која се примењују код туберкулозе да се употребле и против мултипле склерозе. Анти-туберкулозни лекови из групе изониазида већ су помогли стотинама болесника од мултипле склерозе.

О За болеснике од рака. — „Мирољубиви атом“ продужиће у овој години свој победоносни поход. Код рака жлезда, убацивање се у организам секретри тих жлезда, који су претходно учињени радиоактивним. Те радиоактивне материје задржаваће се у оболелим жлездама и зрачиће из њихове унутрашности. Постигнути су већ добри резултати код рака штитасте жлезде, језика и уста. Сем тога, пронађене су радиоактивне материје које се задржавају искључиво у ћелијама оболелих од рака. Тако ће бити могућна „индивидуална смрт“ сваке поједине ћелије рака.

О За туберкулозу. — Пошто се у протеклим годинама, применом сулфонамида и стрептомицина, наука приближила уништењу досад наизглед непобедивог непријатеља човечанства, 1956 година, чак и према врло озбиљним предвиђањима, треба да донесе коначну одлуку. У лабораторијама створена су средства која са сигурношћу убијају клинце туберкулозе и која сада треба да се прилагоде људском организму. Једно од тих средстава, хидрацил изоникотинске киселине, даје већ сада одличне резултате у борби против туберкулозе коже.

WALT DISNEY'S

ЛЕГЕНДЕ
О
ДЕВИ
КРОКЕТУ

ДОК РАСЕЛ ПОКУШАВА ДА СТИГНЕ
ЧАМАЦ, ДЕВИ СЕ БОРИ ДА ТИРЗУ
ОДРЖИ НА ВОДИ...

ТИРЗА... ТИРЗА...
НЕ КЛОНИТЕ!

У БОРБИ С БУДИЦОМ, УМОРНИ ДЕВИ
ИЗРУБИО ЈЕ СВАКИ ПОЈАМ О ВРЕМЕНУ.
ИЗНЕНАДА, ЊЕГОВЕ НОГЕ, ТЕШКЕ КАО
ОЛОВО, ОСЕТИЛЕ СУ МРСТО ТЛО.

ДНО? ЗАР ЈЕ МОГУЋНО?

ДЕВИ ЈЕ, ПОСРЕЋИ,
КРЕНУО ПРЕМА
МАЛОМ
ПЕШЧАНОМ СПРУДУ
УСРЕД КОГА СЕ
НАЛАЗИЛА СТЕНА
ЧУДНОГ ОБЛИКА...

СПАС У ПОСЛЕДЊЕМ
ЧАСУ! МИСЛИО САМ
ДА ЈЕ С НАМА
СВРШЕНО!

ТИРЗА, ОДАХНИТЕ
МАЛО, А ЈА ЋУ
ДА ПОГЛЕДАМ
ШТА ЈЕ...

...О! КО БИ
СЕ ТОМЕ
НАДАО!

ЏОРџИ... И ЧАМАЦ
НА СПРУДУ!

А... ДЕВИ...

... ДЕВИ, ОВО ЈЕ НАПРИЈА -
ТЕ ЛОСКИЈИ БРЗАКИ НАЈ -
ЛЕПШИ СПРУД КОЈИ САМ
ИКАД ВИДЕО!

ТИ СИ
УВЕК ОРАН
ЗА ШАЛУ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Зима у народним пословицама

Пословице су оне умотворине у којима је народ кратко и јасно изрекао своје мишљење о многим појавама у природи и животу. Нема готово ништа што се десило да није изражено пословицама. У

њеној важности, о лову и о многим другим стварима. Овде ћемо донети неке пословице о зими као годишњем добу и о њеном обележју с привредног гледишта.

Зима као годишње доба

Ко може начинити мост преко реке без ичега? — Зима

Шта сваког страши, да се и сам цар од страха тресе? — Зима.

У пољу први пласт, од зиме одма' глас. — То значи да је пласт знак да је зима близу.

Нема зиме док не падне ње.

И сунце зими раније залази. Кад је зима, и у тикви је студен.

Зима уједа без зуба.

Ноћас ће миш и мачка заједно спавати. — Каже се увече кад се осети да ће велики мраз бити.

Велика зима мора бити када вук вука поједе.

Не треба перовати летњој киши, ни зимском сунцу.

Ако зима зубима не уједе, она репом ошине.

Када се у јануару и фебруару мачка на сунцу греје, у марту се у запећку од студени греје.

Зима с привредног гледишта
Бура вије око куће, тражи хлеба и обуће.

Зимно доба, данци окрћали, У планини снијег до кољена Помориће коње и јунаке.

Зима не тражи љепоте, него топлоте.

Лијепа зима — сиромашка мајка.

Зима је љућа што је човек лењи.

Није томе вријеме: у јануару јагоде.

Кишовита зима — пролеће обилно.

Мокра зима — пуне бачве; мокро лето — суве бачве.

Мутни зимски дани — кошњи пуни.

Тешка зима — тежак спол.

МРАВОКРИЛАЦ

Мравокрилец је инсект, ји кад одрасте јако личи на вилинског коњича. Његова ларва, здепаста и длакава тела, прави на песковитом тлу левакасте јамнице, у којима лови мраве и друге ситне инсекте.

НИКАД НЕ СПАВАЈУ

Краве, овце, жирафе, камиле и други преживари „спавају веома мало, уколико уопште спавају“, — тврде научници који су их посматрали. Ове животиње држе уздигнуте главе чак и кад леже. Стока не скла-

па очи и готово све време реагира на оно што се око ње догађа.

ШТА ЈЕ РИБСТОЛ?

Рибстол је шведска реч, а то је име за гимнастичку справу која служи за пењање и друге вежбе уза зид. Има дебље водоравне пречаге, које су једна од друге удаљене од 15 до 20 сантиметара. Ова справа постала је у Шведској.

ФЛЕГЕТОН

По грчкој митологији, Флегетон је река која стадно букти у пламену, а тече у подземном свету.

МАЛЕ ЗАНИМАЈВОСТИ

ЛИЛИПУТАНСКИ ГРАД МАДУРОДАМ

Георг Мадуро је име једног холандског ђака који се за време Другог светског рата борио против немачких окупатора. Мадуро је изгубио живот у тој борби. Уместо споменика овом малом холандском родољубу, изграђено је у Хагу насеље-игришча за забаву деце — Мадуродам. У њему се, између осталог, могу видети куће, фабрике, јавне грађевине, један аеродром, па чак и једно минијатурно бродоградилште. Све зграде у Мадуродаму верна су копија појединих зграда које су за последњу хиљаду година подигнуте у Холандији. Грађевине у Мадуродаму мање су од својих оригинала двадесет и пет пута, тако да посетиоци овог лилипутанског града могу да их разгледају „од подрума до тавана“ не улазећи у њих. Пажњу децека највише привлачи

мало бродоградилште с доковима, дизалицама, складшћима и паробродима, које до најмање ситнице одговара једном правом холандском бродоградилшту.

ЗАСТАВА НАЈМЛАЂЕ ДРЖАВЕ

Застава Судана, која је постао независан 1 јануара ове године, састављена је од три хоризонталне траке: плаве — симбол воде, Нила, жуте — симбол пустиње, и зелене — симбол агркултуре. Жута трака у средини шира је од остале две.

АУСТРАЛИСКА „МОРСКА ЗМИЈА“

Морску неман дугу четири метра недавно су избацили таласи на обалу Новог Јужног Велса, у Аустралији. То је једна ретка риба, такозвана риба-пантљичара, коју неки називају и риба-васлач. Она има облик змије и при пливању вијуга телом, тако да изгледа као пантљика. Тело ове чудне рибе широко је око тридесет сантимера, али му дебљина износи свега пет сантимера. Риба је сребрнасте боје и има црвену крсту од танких боља, која иде од главе до репа. С доње стране тела висе израштаји који потсећају на весла, па је отуда и названа веслачем. Месо јој се једе, али је меко и пиктијасто.

Ова риба живи у океанским дубинама и таласи је избацују на обалу само после изузетно великих бура. У аустралиским водама није виђена већ близу десет година. Толико се ретко види да се о њеном начину живота мало шта зна. Мисли се да постоје и знатно већи примерци, који су довели до настанка легенде о морским змијама.

КАД НАУЧНИК ПРОУЧАВА БРАДУ...

Познати холандски научник Ван Урк посветио се последњих месеци искључиво проучавању људске браде и разних њених особина. Наоружан микроскопом, једном вагом велике прецизности и нарочитом камером, научник је фотографисао длаке из више хиљада брада, мерно их, пратио брзину њиховог растења и испитивао дебљину и тврдоћу. Он је утврдио да на једном квадратном сантиметру браде има просечно 90 длака, док на образима има свега 60 длака на истој површини. У целој бради има око 13.000 длака. У коси има просечно три пута више длака него у бради. Власи у коси тање су око четири пута од длака у бради. Просечна дебљина длаке у бради износи нешто мање од три четвртине милиметра. Најдебље длаке које је измерио Ван Урк имале су милиметар и по у пречнику. Брада расте брзином од два десета до шест десетих делова милиметра на дан.

Лавић Мак Артур имао је свега два дана кад га је једне вечери мој муж донео кући. „Али, ја немам појма о одгајивању лављих беба“, — одговорила сам му кад ми га је ставио у крило и рекао да га предаје мојој бризи. „Па, учини за њега оно што би учинила за праву бебу“, — одговорио ми је он.

Прљаво, мало клупче на моме крилу отворило је изненада уста и набрало њушку, као да се спрема да заурла. Међутим, уместо урлика, чуло се само слабо, тужно јечњење. Требало је нешто учинити за њега. И ја сам почела са оним што бих најпре учинила и с правом бебом: ставила сам га у посуду за печење колача и измерила га на кухинској вази. Имао је тачно 1.400 грама. Зачас су се у мојој кухињи нашле бочице за хранење, цуцле и два дечја ћебета. Једну велику картонску кутију обложила сам чупавим пешкирима и Мак Артурова колева била је спремна.

Седела сам на поду крај његове „колевке“

Кад су све припреме биле готове, прешла сам на најважније: да први пут нахраним свог „посинка“. Али, Мак Артур је тврдоглаво одбио цуцлу. Покушавала сам на све могућне начине да га привољим да једе, али без успеха. Најзад, једна мисао пролетела ми је кроз главу: зар бих ја праву бебу хранила на поду. Наиме, покушавајући да нахраним Мак Артура, седела сам на поду крај његове „колевке“. Устала сам, села у наслоњачу, ставила на крило мек јастук, а на њега свог посинка. Чим се лавић нашао на јастуку, његово дотле згрчено тело се опустило, он је примио цуцлу и ускоро је својим предњим шапама инстинктивно почео да с времена на време гура моје руке, да би регулисао прилив млека из бочице. Сит и тежи за сто грама, мој посинак се у својој кутији уљубљивао у сан, док сам ја прала и завијала прве од многобројних огреботина које данас називам „ордењем за своје успехе у одгајивању дивљих посинака“.

Кад се после два месеца Мак Артур вратио у зоолошки врт,

„Помажка“ ТИГРОВА

Хелен Мартини је једна од ретких жена која је за своје занимање одабрала одгајивање младих тигрова, лавова, орангутана и пантера. Она се није спрема за тај позив и посветила му се захваљујући једном случају. Наиме, у зоолошком врту, у коме је њен муж био запослен као помоћник чувара, једна лавица није хтела да се стара о свом младунчету. Тај догађај био је почетак необичне каријере Хелене Мартини.

Ја сам зажелела да се још која велика мачка покаже рђави мајком да бих добила новог посинка. Моја жеља брзо се испунила. После две недеље мој муж је донео три мала тигра. Знала сам да се тигрови ретко размножавају кад нису на слободи и да на мени лежи велика одговорност. Срећом, моји нови усвојеници били су добре „бебе“ и од прве су радо примили цуцлу. Узела сам географску карту Индије и са ње им изабрала имена.

Стратегија џунгле у кухињи

Моја три тигра показала су ускоро различите карактере. Ранигањ је био упоран: уједао би, гребао и режао све док му се не би учинило по вољи. Рачпур, дебео и лењ, био је добре ђуди. Дака, паметна и лукава, није дозвољавала својој браћи да праве глупости. Мој муж им је начинио праву децју оградицу за играње, али чим би се нашли тамо, они су или покушавали да из ње изиђу, или су тужно швилели да их уземем. Ја нисам могла дуго да одолевам њиховим молбама. Али, чим бих их узела и пустила у кухињу, с мојим послом било би свршено: пели су ми се у крило, мотали ми се око ногу и нежно ме уједали за чланке. Било је заиста занимљиво посматрати их како у своје игре уносе стратегију џунгле. Ушију приљубљених уз главу, они би ми се прикравали с леђа, да би ме изненада зграбили за чланак на ноzi. Уколико су били одраслији, утолико су постајали вештији у „лову“: док би се двоје од њих трудило да одврати моју пажњу, трећи би ми се прикравдао иза леђа и „нападао“.

Нажалост, њиховом боравку у нашој кући брзо је дошао крај. Вест о мојим „посинцима“ брзо се раширила по граду и сопственица куће у којој

смо становали захтевала је да „звери“ буду враћене у зоолошки врт, „где им је и место“. Нисам могла да поднесем помисао да ће остати без неге, па сам и ја отишла с њима. Директор зоолошког врта дозволио ми је да останем поред њих док се бар мало не привикну на нову околину. Мојим „посинцима“ изгледа да се свидео њихов кавез, крај кога сам, у једној малој шући, одмах уредила провизорију кухињу са електричним решоом, да би увек имали топлог млека. Првог дана увече, пре затварања зоолошког врта, моји посинци као да су осетили да се спремам да их напустим. Ранигањ ми је скочио у крило и није дозвољавао да га скинем, а Дака и Рачпур држали су ме чврсто зубима за чланке на ноzi. Попустила сам њиховом „захтеву“ и заједно с мужем вечерала сам у кавезу. Отишла сам тек кад су малишани заспали.

Багира је „положио оружје“

Сутрадан, шетајући по зоолошком врту, открила сам једну оставу која је одговарала мојој замисли. Кад сам отишла код директора и замолила га да ми дозволи да у њој уредим „јасле“ за „бебе“ из зоолошког врта, он ми је само одговорио: „Видећемо“. Нисам много веровала у остварење своје замисли, највише због тога што дотада ниједна жена није радила у зоолошком врту. Од нашег разговора прошила је читаво седмича, а онда сам једног дана видела како момци износи неке ствари из оставе. Нико ми није рекао да је та остава сада моја, а ја нисам ништа питала, већ сам се одмах дала на посао. Обојила сам таваницу ружичастом, а зидове светлоплавом бојом и украсила их фотографијама своје „дече“. Тако сам, прећутно, постала руководилац „јасала“ у зоолошком врту Бронкс, првих животињских „јасала“ у свету.

У тој одаји с плавим зидовима подига сам многе мале орангутане, гориле, лавиће и тигрове. Али, од свих њих најдуже ће ми остати у сећању један мали црни леопард кога сам, по једној „личности“ из Киплингове „Књиге о џунгли“,

назвала Багира. Стручњаци су ме уверавали да црни леопарди долазе на свет као убице и да ништа нећу постићи ма колико стрпљива и љубави улагала у васпитање мог црног „посинка“. И заиста, Багира ме је гребао и покушавао да уједе кад год бих му пришла. Руке су ми биле покривене огреботинама, јер Багира није дозвољавао да га храним. Но, и ја сам била упорна. Најзад, после читаве две недеље, Багира је „положио оружје“ и без отпора је примио цуцлу.

Кажу да мајка највише воли оно дете с којим се највише намучила. Мислим да је то тачно, јер је ова црна крзна лопта с дивним плавим очима постала моје мезимче. С девет месеци Багира је већ био потпуно одрастао и ја сам га стално водила са собом на једном кашу. Волео је да се вози аутомобилом и да из њега посматра људе на улици. Понекад сам га доводила кући и, док бих спремала вечеру, он би скочио на горњу виву врата између кухиње и дневне собе и љубао се као какво немирно дете.

Дака ме је препознала

Нажалост, и животињске бебе временом одрасту и ја сам мо-

рала да се сложим са саветом директора зоолошког врта да ће бити паметније да између мене и мојих одраслих „посинака“ увек буду јаке челичне шипке. Али... Кад сам једног јутра дошла у „јасле“, сви кавези били су празни. Претпостављајући да су чувари извели моје питомце да их неком покажу, ушла сам мирно и почела да чистим под. Наједном, зачула сам иза леђа мени већ познато потмуло режање тигра. Окренувши главу, спазила сам лукаво лице моје „попсинака“. И заиста, Багира ме је гребао и покушавао да уједе кад год бих му пришла. Руке су ми биле покривене огреботинама, јер Багира није дозвољавао да га храним. Но, и ја сам била упорна. Најзад, после читаве две недеље, Багира је „положио оружје“ и без отпора је примио цуцлу.

Овај догађај уверио ме је да моја „деца“ не заборављају своју „помажку“ ни кад одрасту и сигурна сам да ако ме нека, неко од њих озледи то ће бити само случајно, само зато што она не могу да знају да су одрасла и да играње одраслог тигра није исто што и игра бебе-тигра.

Грађевина висока 11 километара

Н

егде у току прошле године саопштено је да ће за велику међународну изложбу која ће се 1958 одржати у Брислу бити саграђена новосека кула висока 635 метара, која ће надмаштити највише америчке облакодере. Свега не колико месеци касније, једна група америчких инжењера објавила је да су завршили планови за изградњу једне фантастичне грађевине, чији ће се врх налазити високо изнад највиших облака и једва ће се моћи видети голим оком и по најведрјем времену. План за ову кулу која ће допирати до стратосфере дело је председника Америчког удружења инжењера Мориса Бермана, који је познат као један од најбољих грађевинара у САД. Рачуна се да ће грађевина бити завршена око 1962 године. Инжењери су изјавили да на садашњем ступњу развита грађевинарства подизање оваквог колоса не поставља неке нарочите проблеме. Штавише, америчка штампа је пре неколико дана објавила да би било могуће саградити кулу високу 20 километара.

тосфери, па ће и временске прогнозе бити тачније. Са својих стране, астрономи ће моћи да посматрају небо и небеска тела из највеће близине, под најбољим досад познатим условима.

У унутрашњости куле, која ће се звати „Берманов дин“,

налазиће се улице, хотели, велики робни магацини, биоскопи и спортска игралишта. На висини од 4.000 метара уредиће се санаторијум за лечење астме и других поремећаја органа за дисање. На висини већој од 5.000 метара приступ у кулу биће могућан само с маскама и нарочитим стратосферским уређајима за дисање. Експресни лифт ће возити посетиоце брзином од 70 километара на час, тако да ће они стизати на врх за свега дванаест минута.

Лорна

„Том Фагус нападао је само богаташе... сиротињу је штитио. Сад више ником не чини зла“, рекао је Џон судији. — „Не верујем ти, Џоне!“ — одговори му овај.

Заиста, Том Фагус више није био разбојник, па је Џона љутило што му судија не верује. Одмах је пошао до штале где се налазио његов браји коњ.

Чим је угледао родни крај, Џон је забравно на неправду. Потерао је коња и брзо се приближавао својој сестри Ани, која је изишла на пут да га дочека.

После напорног путовања, Џон је спавао слатко целу ноћ. У зору га је пробудила живина. Стари њуран Каукау тукао се с петлом Крестом. Џон је раставио свађалице.

Занимљивости у старим књигама

Наше старе рукописне књиге, које су, у недостатку штампаних, за време Турака руком преписиване у најтежим условима и за преписивача и за цео наш народ, пуне су разних записа, често врло занимљивих и драгоцених. Њих су уносили и преписивачи и власници књига. Књига у то време није била само „души корисна храна“, него често и једино место где су ретки писмени људи могли да забележе оно што су сматрали да је значајно и да треба да буде сачувано за потомство. Књиге су пажљиво увезиване. Кориче од чврстог дрвета, обложене јаким кожом, на угловима оковане и с јаким копчама, векови-ма су чувале садржину књиге.

Настала у XV или XVI веку, наша рукописна књига је још и у XVIII веку служила потребама којима је од свог постанка била намењена. Поред текста, на такозваним маргинама, с унутрашњих страна корица, исписивачи су записи. Поред записа из XVI, нижу се записи из XVII и XVIII века, па чак и с почетка деветнаестог. Они говоре о свему и свачему: о самој књизи како је писана и о ономе ко ју је писао, о прибору за писање и месту где је писана, о оскудици у књигама, о томе како се кваре и како их треба чувати и повезивати, о њиховој цени и њиховој судбини. Поред таквих записа, има и других: укратко су описивани зна чајни догађаји, не само код нас него и у далеком царству, и то онако како је после дугог времена дошла вест до нашег човека. Али, из њих се види да је ипак наш народ био бар како-тако обавештен о зна чајним савременим догађајима.

Дирљиви су записи који говоре о тешком животу под Турцима, „када беше велико зло по целој земљи, а народ свакога добра лишен“. Велик број записа говори о страшним болестима које су мориле народ, о гладним и родним годинама, о јевтиноћи и скупоћи које је с њима повезана, о томе какве је које године било време, о елементарним непогодама, о необичним небеским појавама. Најчешће су то врло кратке забелешке, али их има и опширнијих које чак покушавају да објасне извесне појаве, разуме се наивно, али и то је одраз духовног стања у коме се налазио цео наш народ у тим најтежим годинама своје историје.

„Посуда би мор велики и страхан“

Куга је често харала у нашим крајевима, и тек што је прошла, ускоро би се опет вратила — „И посуда би мор велики и страхан“ — говори један од најстаријих записа о куги. Нарочито је страшно харала 1739 године. Та година била је и иначе тешка за српски народ, јер је морао, бојећи се турске освете после пораза Аустријанаца, поново да напусти своје домове. — „Тада се и куга јавила у Влашкој, Србији, Срему, Бачкој и до сегда је чак у сам преславни царски град Беч. И трајала је једну годину и више. Много претрпе и три јадна Србија и Мачва“. А у једном равнијем запису каже се: „И покоси куга људе као пшеницу“. Поред куге јавља се често и помор међу стоком, нарочито „погибе свињама и кокошкима“.

Одмах после куге од 1739 године један запис казује: „Била је зима страшно љута и поги-

бе множина четвероножог скота, и би глад велики“. Гладна година помиње се у записима први пут 1504, што не значи да их није било и раније. Од краја XVI века оне су у записима на дневном реду. Године 1623 један је овако описао гладну годину: „Био је тада глад страхан, нарочито на приморским странама, где помре силан свет. И појави се куга, која потамани оно што глад остави, опустеше многи домови“. Ужасна је глад била 1690 године у Босни. „И то лето једоше људи месо пасје и људско“.

„Скачки — сила небројена“

У записима има помена и о скакавцима и мишевима који су чинили штете усевима. На-

језда скакаваца помиње се 1711. — „У то време добоше с источних страна скачки, сила небројена. Када су летели, изгледали су велики као некав в птице, и сакриваху сунчево светло као облак. И многе од њих ухватисмо“. Даље се каже како су они „скачки“ имали крила „од четири ката“. Била су ишарана и народ је мислио да су то нека слова — „јелинска и жидовска“. — „Није лажа него је истина, вели писац записа, и није има, сваки уписано“. Године 1765 појавише се мишеви: „Појде миш хране, кукурузе и шенице, и зобове и ланове и коношље и ра саде. И људи ноћу с лучевима и машама побише бројем по тринаест хиљада“.

Од записа који говоре о елементарним непогодама, највише их бележи јаке зиме, сме тове и мразеве. Најстарији је из 1504 године. То су зиме када је од хладноће дрво пуцало, реке се ледиле, а људи се смр завали; снег пао крајем септембра и држао се до Ђурђевдана, када „многи људи помреше од зиме и леда, и снега и мрза, и дивљих зверова“. Занимљив је опис зиме од 1789 године, у време познате Кочине Крајине. — „Био је снег велик шест педла, и више. Двадесет дана стегао је мраз. Дрвене се оденуло ледом и и њем, и мало се дрвене полови, паде на земљу и покри га снег. Лугови беху поравнани као да су поља, и многи свет помре, погибоше безбројне животиње и птице. Цигани чергари и меч кари беху напољу и никуд не могаше да крену од снега. И многи помреше од мрза и глади“.

Има помена и о благим зимама, иако ређе него о јаким и љутим. Године 1747, „у Загорнику месеца декември (децембра) људи јагода донесоше“, а 1651 „нојемрија (новембра) 21-ога обрете се цветије глагољема (названа) љубичица“. Записи о сушним годинама обично су кратки, као овај из 1768: „И би суша велика“. Понекад се прибележи отада није киша падала и да је била велика глад.

„Сунце умањено као пола хлеба“

У записима има необично много бележака о земљотресима. Најстарији је из 1560 године: „Био је трус велик и гр-

меж.“ У Београду је био јак земљотрес 1733 и 1739 године (та последња је уопште у свему злосрећна). — „У подне (24 јануара 1739) био је велики трус (земљотрес) на земљи и све се куће поколебаше. Три пута се земља тресла и сви су избегли напоље од страха што се куће љуљају. Тога дана до поноћи осам пута се земља тресла“.

Има доста записа у којима се описују поплаве, помрачење сунца и месеца. Лепо је описано помрачење сунца 1699 године — „... од часа деветог до једанаестог. И било је сунце јако умањено као пола хлеба, и од земље се дизао стуб облачни, час је био сумрачно зелен час пламен. Човеку се чинило као да су се све ствари измениле. Лица су у неких била бледа као у мртваци, у других црна и страшна. Није се осећала сунчева топлина. Сунце је од истока било нападнуто. Многима, и самом мени, чини се да је дошао крај“. Иначе се обично записује како „помрче сунце“ и како се виде звезде као ноћу. За месец се најчешће каже да „погибе“ и да настаде непрозирна тама.

Као и свауда, тако је и код нас народ веровао да „опашинта звезда“ (комета) својом појавом на небу претказује несрећу, нарочито рат, кугу и глад. О кометама говори неколико записа, као и о метеорима. — „Паде камен из неба“ (1651) или „многа камења паде, а једни падоше по четрдесет ока“ (1749). Осим ових, има још доста записа у којима се помињу разне небеске појаве. Међу њима има и врло занимљивих. Године 1631 „паде прах са небеса. Тај прах беше црн као пепео. Беше снег али се није видео од пепела, и земља је изгледала као да је изгорела“. Једне године „наиде крвав снег“, а у јануару 1717 „паде брашно на земљу и људи су га наизабили на леду и на земљи га није било јер се измешало с прашином“.

Сачувано је на хиљаде записа у нашим старим рукописним књигама и данас нам они, иако скромни и писани наивно, често употпуњавају, у недостатку других историских извора, општу слику о животу нашег народа за време најмучнијих векова његове историје.

МАПЕ Занимљивости

НОВА ВАРОШ НА ГЕОГРАФСКОЈ КАРТИ

На географској карти Канаде појавила се једна нова ознака: име вароши Анжу. Тај град, који лежи недалеко од Монреаља, у искључиво пољопривредној зони Сан Леонар д'Пор Морис, броји 40.000 становника. Преди његових мештана били су махом досељеници из Француске, па је зато град и добио име према француској провинцији Анжу.

УВЕК МЛАДИ

Утврђено је да су припадници афричког племена Банту имуни за већину срчаних обољења. Сматра се да узрок овом имунитету лежи у томе што њихови крвни судови „не

старе“. Један Банту-црнац стар 70 или 80 година има вене и артерије које се по свом саставу готово не разликују од вена и артерија њихових савременика који немају више од 20 или 30 година. Научници сада проучавају ову необичну појаву.

ШТА ЈЕ МИМИКРИЈА?

Мимикрија је специјално прилагођавање многих биљних и животињских врста околини у којој живе, и то на тај начин што подражавају изглед природе. На пример: многи инсекти личе на лист, грану, кору дрвета итд. Инсект летилист претставља један од најбољих примера мимикрије. Летилист припада групи правокрилаца, има крила зелена као лист и издужен задњи део тела. Пореклом је из источне Индије.

БРОДОВИ У ПОЛАРНИМ КРАЈЕВИМА

Савремени поларни бродови праве се тако да имају заобљен подводни део. Уместо да буду агњечени под притиском ледених маса, они се издижу све док не остану да леже на површини леда. Неки поларни бродови имају пропелере не само на крми него и на прамчаном делу и они им служе за лакше маневрисање међу сантама. Други, као на пример аустралиски брод за поларна снабдевања „Криста Дан“ и лабрадорски ледоломац „Лабрадор“, приликом разбијања леда служе се једним делом и својом огромном тежином. Њихове снажне машине натерују заобљени прамца на теже и дебље ледене санте, које се ломе под њим. После тога брод својим боковима размиче изломљени лед и провлачи се кроз канал који је сам направио. Да би се брод пробио кроз ледене бедеме, употребљава се често и експлозив.

МАПЕ НА НЕБУ

Капетани поларних бродова и њихове посаде, приликом пловидбе кроз поларне области, служе се једним необичним средством, такозваним „мапама на небу“. Њима је познато да се канали незалеђеног мора одражавају као тамне пруге на једнолично сивом поларном небу. Даље, они знају да се залеђено море иза хоризонта може да одреди и по нарочитом бледом сјају који се непосредно изнад хоризонта види у том правцу. Данашњи поларни бродови располажу радаром, извиђачким авионима, који им служе за изналажење пролаза кроз залеђено море, и другим модерним средствима. Но, и поред свега тога, пловидба залеђеним морима није нимало лака, а честа магла у овим крајевима чини је још тежом.

Птица — нарицајка

Потресни крик чуо се поново. Затим још једном, па још једном. Жена младог грађевинског инжењера, који је тек пре кратког времена дошао у Панаму на своју нову дужност, није могла више да поднесе те крике. Скочила је из постеље и телефоном позвала полициску станицу.

— Негде у нашој близини вршиш нека жена, — узбуђено је говорила у слушалицу. — Неко је, изгледа, бије... То је... то је ужасно... неподношљиво!

Дежурни у полициској станици стрљиво је саслушао њене узбуђене, неповезане речи и нешто јој одговорио. На тај његов одговор она је с неверицом одмахнула главом и вратила се у постељу да покуша да заспи.

Исто тако одмахивали су главама сви они који су током последња четири века чули објашњење о овим потресним и тајанственим крицима из

дунгле. Шпански истраживачи Јужне и Северне Америке били су први бели људи који су их чули. Када би запитали домороце ко то ноћу у дунгли тако јадникује и запомаже, они би слегли раменима и застрашено мрмљали: „Изгубље на душу... изгубљена душа...“

Године 1893, у друштву зоолога Алберта Кара, Френк Чепмен је испитивао дунглу на острву Тринидаду, тражећи решење ове загонетке. Из ноћи у ноћ њих двојица крстарили су дунглом праћени тајанственим делеком. Једног јутра тужни јаук чуо се из непосредне близине и они су назад угледали биће које је ноћу тако потресно јадниковао. То није била нека непозната звер, никаква изгубљена душа, већ једна сива птица, сродник америчке и европске делек-птице. Птица коју су Чепмен и Кар открили ушла је у

зоологију под именом „никтибиус гризеус“. Међутим, становници крајева у којима она живи и својим крицима омета њихов сан зову је — „јадница“.

ТЕМПЕРА

Темпера је начин сликања при коме се боје везују жуманџетом, млеком од смокве, медом или лепком. Био је у употреби до проналаaska уљаних боја, а нарочито у средњовековном сликарству. У 19 веку чињени су покушаји да се тај начин сликања оживи.

Дун

Пуи снаге и здраља. Цон би одјурно преко поља до стрмих стена. Док се пео уз литице, камење се ронило у долину. Просто је уживао у овој дивљој природи.

Кад би се спустио са стена, потражио би свога љубимца, бика Шароњу. Свако јутро Цон се борио с њим и развијао мишиће, а затим би отрчао на посао.

С поља се Цон вратио у сумрак. У близини своје куће срео је сусетку Бети, која му је рекла: „Долазила је Гвнина, девојка Корне Дун. Лорна жели да вас види.“

Храбри младић отсекао је у шуми подебелу грану и пошао долином потока Багворти. Ишао је обзарио, јер је очекивао да ће га Дунзи пресрести. (Наставиће се)

КО ЈЕ ВЕЋИ?

Авно је то било, а да ли се стварно догодило — не знам. Чуо сам то од старца, старији од својих дедова, дедови од прадедова, а ови од својих предака — и то је тако прелазило с колена на колено и дошло до наших дана.

У стародревно доба, причају, имао је један домаћин тако великог бика да је ова огромна животиња, кад су је гонили на појило, једним јединим гутљајем исушавала све реке на Кавказу. Овај домаћин имао је три сина. Једном они потеряју бика ка обали Црног Мора да га напоје: старији је сео између рогова, средњи је лежао на леђима бика, а најмлађи је седео позади, код репа. На путу они сретну једног јахача. Кад је видео бика, коњаник је узвикнуо:

— Гле, ово је највеће чудо на свету!

Његов узвик чуо је старији брат, који је седео између рогова и протом шибао бика. Он окрете главу према јахачу и довикну му:

— Ехеј! Слушај! Поздрави мога брата који се налази на биковим леђима.

— Добро, — одговорио је јахач и продужио пут. Јахач је он ни дуго ни кратко, од јутра до подне: касео је и јурио док је дошао до средњег брата.

— Еј, чуј! — викнуо је јахач. — Поздравља те старији брат!

Кад је чуо ове речи, средњи брат је устао, ставио шаке на уста и викнуо колико га грло носи:

— Хвала! Поздрави ми млађег брата; оног што седи код репа.

— Добро, — одговорио је јахач и продужио пут.

Јахач је он ни много ни мало, од подне до вечери: касео је и јурио док је угледао најмлађег брата, који је седео код репа и протом шибао бика. Испоручио је јахач и њему поздраве и продужио даље.

Браћа су дотерала бика до мора, напојили га и пустили да пасе по пољу. Одједном, из плавог неба спустио се орао, дограбио бика у своје гвоздене канџе и виноу се с њим небу под облаке.

Запреставила се браћа од чуда и без бика пошли пешке преко планина, натраг својој кући.

Нешто касније пролазио је преко овог поља стари пастир са својим козама. Изненада је загрмело и почела је да лије киша. Старац се склонио од кише под јарчеву браду. С плећком бика у кљуну, орао се спустио на леђа овога јарца и продужио да једе. Кад је киша престала, стари пастир је изишао испод јарчеве браде да види је ли се разведрило. Орао се уплатио, полетео увис и испустио плећку. Полетела плећка кроз ваздух и пала старцу у око и тамо се задржала. Стари пастир осетио бол, протрљао око и рекао:

— Гле, нешто ми паде у око!

Прича са Кавказа

Вратио се старац кући, а око га боли те боли. Позва он својих седам снаха и рече им:

— Хајдете, потражите у моме оку труп: од подне ми једнако смета...

Снахе су тражиле, тражиле, али ништа нису могле наћи. Онда је старац позвао чувара коња и наредио му да уђе у његово око и отуда избаци труп.

Чувар коња узео је конопца, ускочио у старчево око, претражио све углове и закрутке и — спазио плећку. Плећку од бика свезао је он конопцем, затим је изишао из очне дупље, дотерао све бикове из села, упрегао их с једне и с друге стране конопца и на једвите јаде извукао плећку из ока старог пастира.

Да се не би опет коме догодила слична несрећа, сељаци су одвукли плећку далеко и бацили је у неки јарак.

Прошла је једна година, прошла је и друга година, а затим читав век. Плећку беше покрила земља, а на земљи израста трава и читав шума. На овом месту би подигнуто и село; сељаци су орали, сејали и жели и лепо су живели, не знајући да се испод њихових кућа налази плећка оног бика. Али, лисица је то нађушила: навадила се и сваке ноћи долазила је овамо и глодала плећку. Мрдала се плећка, а с њом се цело село тресло. Сељаци се узбунили, мислећи да је земљотрес. Кад видеше да се ово догађа сваке ноћи, закључише да је други неки узрок посреди. Поставили су стражаре око села и ови убију лисицу.

Сутрадан узору сакупише се сви становници села и пошоше да виде какву су то зверку убили. Кад тамо — лежи опружена лисица, а њена мекана длака само се пресијави. Заједничким снагама сељаци почеше да деру кожу с лисице; половину скидоше, али другу никако не могоше, јер нису успели да преврну лисицу на другу страну, мада су из све снаге заплићали. Тако је оставише. Исто дана пролази-

ла је туда снаха из суседног села и кад је опазила лисицу одмах је преврте на другу страну и одра другу половину лисице коже. Кожу је однела кући, додала још триста јарњећих кожа и сашила шубару своје синчићу.

Прођујало је отада много времена. Дунуо је с мора јак

ветар и развео по пољу кости јадне лисице. Празна и сува лисиција лобања котрљала се све даље и даље, све на исток и на исток, док се није докотрљала до степе где живе Калмици и тамо остала.

Калмици су били пошли да доведу со на четрдесет својих двоколица, у која се прежу по

два вола. Тераоци беху послани кад одједном најве непогода, а волови, бежећи од невремена, појуреше право у лисицију лобању: прво меоци пар волова, а за њима осталих тридесет и девет пари.

Кад се рабаџије пробудише, нададоше ужасну дреку, јер никако нису могли да схвате где се налазе.

Недалеко од овог места, у једној колиби, спавали су сељаци Калмици. Њихов пас чуо је галаму и лајући јурио ка лобањи. Дотрчао је до лисиције лобање, ољушио је, гурнуо њушком и преврнуо је — кад се изнутра зачуше јауци и страшна вика. Пас није могао да уђе у лобању, већ ју је узео у зубе, однео у колибу и баacio у хошак.

Домаћини се разбудише: чули су однекуд неку галаму. Стадоше да траже свуд наоколо и најзад приметеше да крици допиру из лобање. Они упутише тамо једног малишана да погледа шта се дешава унутра и овај изведе отуда четрдесет двоколица с рабаџијама.

— Где сте се то завукли! — повикао је старешина калмички.

— Ми смо дошли к вама, по со, — одговорише рабаџије.

— Па што сте онда залутали у лисицију лобању? — смејући се рекао је Калмик, па је из чепа својих кожних чакшира извадио грумен соли и добацио га рабаџијама.

Грумен је за њих претстављао читаву планину: они су га раздробили на малу парчал и кад су натоварили на своје двоколице колико су могли — хренули су задовољни у своје село...

Е па сад реците: ко је овде од свих највећи?

ВЕКОВАТИ

ФИЛОЗОФ И ПОМРАЧЕЊЕ МЕСЕЦА

Франсис Бекон (1561 — 1626), чувени енглески филозоф и претеча модерне физике, падао је у несвест

У једном другом америчком граду могу се, пак, видети овакве табле: „Највећа дозвољена брзина је 25 миља на час. За сваку миљу преко те брзине кажњавамо са по три долара. Изаберите брзину коју ваш деп може да поднесе“.

НИШТА СЕМ ПИРИНЧА

Припадницима индијског племена Гонд забрањено је да једу ма шта друго сем пола килограма куваног пиринча на дан. Поред тога, они смеју да пију само воду у којој се пиринч кувао.

ДЕВОЈЧИЦА С РАЗЛИЧИТИМ ОЧИМА

Мала Модри Хелтерли из Додрица, у америчкој савезној држави Арканзасу, има шесторо плавооке и шесто

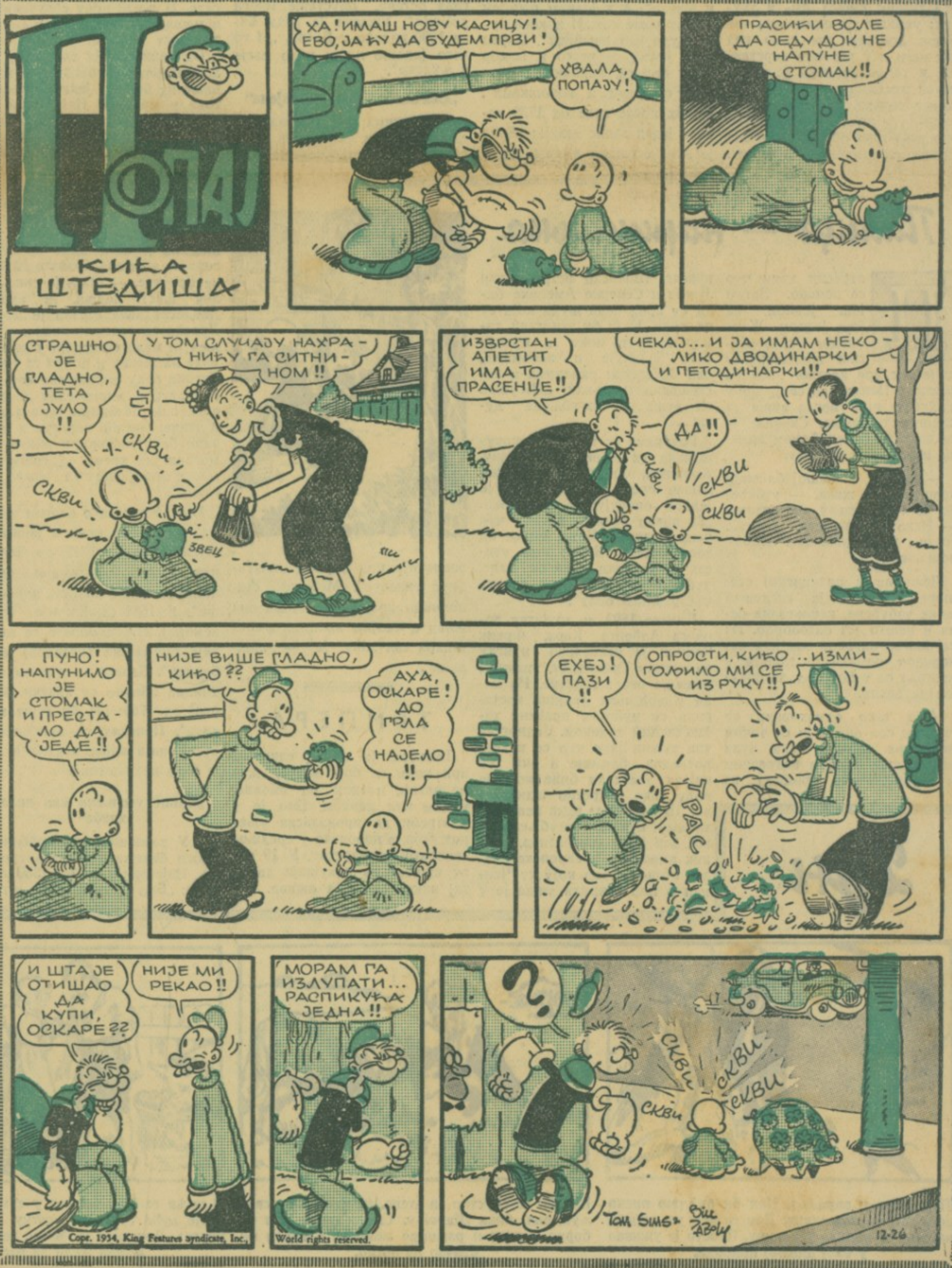
ро тамнооке браће и сестара. Мала Модри, тринаесто дете у породици, има једно око плаво, а друго тамно.

ВЕРАН СТАРОЈ ШКОЛИ

Доктор Ејса Вилард, некадашњи студент универзитета у Монтани, у Америци, присуствовао је свакој утакмици коју је студентски фудбалски клуб овог универзитета играо за последњих педесет година.

ЈАСНЕ ОПОМЕНЕ

На улазу у једно мало место у америчкој савезној држави Вајоминг, које лежи на веома прометној аутостради, постављена је, као опомена возачима, табла са следећим натписом — „Полако — у насељу нема болнице“.

Како је постало име гимназија

Гимназија старих Грка била је у почетку школа где су се вежбали младићи, будући такмичари на јавним атлетским утакмицама. Како су у тој

школи младићи вежбали наги, а грчки се наг каже „гимнос“, то је и школа добила име „гимназијум“. Међутим, грчка гимназија није дуго остала установа намењена искључиво физичком вежбању и усавршавању. Грци су, као што је познато, веома ценили науку и ускоро су њихове гимназије постале школе како за физичко, тако и за научно образовање омладине. Реч гимназија добила је током времена у разним земљама два потпуно различита значења. Код нас и код Немаца гимназијама се данас називају средње школе за опште образовање, док Енглези, Американци и Французи називају тим именом искључиво установе намењене спортском усавршавању.

Реч гимнастика има исто порекло.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: СТОЈИЉКО СТОЈИЉКОВИЋ, БЕОГРАД, МАКЕДОНСКА 31. — ИЗДАЈЕ И ШТАМПА „ПОЛИТИКА“, ШТАМПСКО-ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЊЕ, БЕОГРАД, МАКЕДОНСКА 31. — ТЕКУЋИ РАЧУН БРОЈ 102-Т-82, ПОШТ. ФАХ 124. — ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ: ГОДИШЊА 700, ПОЛУГОДИШЊА 350 ДИНАРА. ЗА ИНОСТРАНСТВО ГОДИШЊА 1.000, ПОЛУГОДИШЊА 500 ДИНАРА. РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЂАЈУ.

РАЈ — СВАШТАРНИЦА

У великим градовима Сједињених Америчких Држава, у којима је занатство практично ишчезло и где фабричка производња царује, створене су велике сваштарске радње по систему „услугите се сами“.

Неколико километара док ситије мање радње у којима ће моћи да купи потребне ситнице, а данас више нема ни таквих радњи. Да би се грађанству помогло створене су у неким градовима велике сваштарнице, које претстављају прави рај за купце.

БРЗО ПРАЖЊЕЊЕ ВАГОНА

У једној фабрици у западном Берлину од недавно су почели да употребљавају нараву за пражење вагона. Захваљујући овом изуму, четрдесет тона угља може се истоварити за непун минут.

ЖДРАЛ ДОШАО САМ У ЗАТВОР

Постоји једна врста ждрала-селице која се није могла видети у Италији још од 1879 године. Међутим, пре извесног времена чвараи зоолошког врта у Торину јавно су се изненадили кад су приметили једну такву птицу пред кавезом.

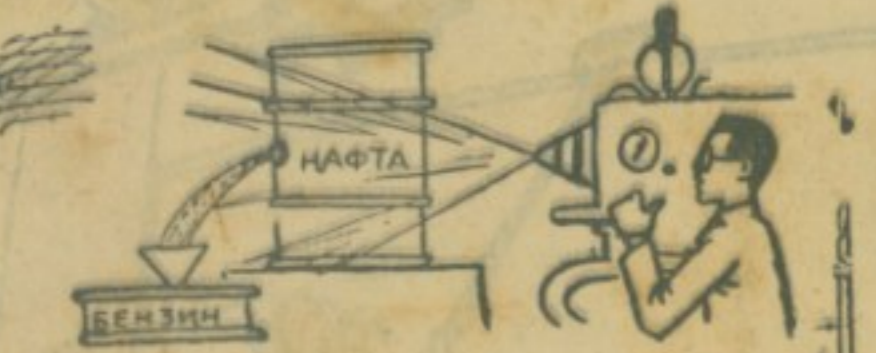
У коме се налазило четрнаест других ждралова. Птица је лежала исцрпена, сасвим на ивици снаге. Наравно, одмах су јој дали да једе и она се убрзо повратила. На велико чуђење присутних, ждрал после тога није одлетео, већ се придружио својој свабрији у кавезу, на чија је врата сам закуцао.

УТИЧЕ ЛИ ЗАНИМАЊЕ РОДИТЕЉА НА ПОЛ ДЕТЕТА?

Амерички часопис „Медицинска недеља“ донео је занимљива чланак научнице Маријане Бернстен, у коме се тврди да пол детета у многама зависи од занимања родитеља. Писац чланка засада не поткрепљује своје твђење научним доказима, већ само статистичким подацима. Наиме, научница је прво поделила занимања на „углавном мушкара“ — у која је сврстала адвокате, политичаре, инжењере итд., и „углавном женска“ — међу која је ставила психологе, социјалне раднике, библиотекарке итд.

БЕНЗИН ОД ПЕТР-ЛЕУМА И ГАМА-ЗРАКА

Да би се добио бензин, сирови нафта загрева се и нарочитим пшима, ставља се под велик притисак и притом се употребљавају катализатори. Тиме се разбијају крупни молекули, а добијају се мени, лакши, који су, извези их у њиховој укљивности, познати под именом бензин. Међутим, овакав начин добијања бензина доста је скуп, па су инжењери покушавали да нађу неко друго решење. Уместо да се молекули разбијају

посредством топлоте и притиска, покушавало се да се нафта бомбардује гама-зрацима, који дубље продире од рентгенових. Резултати добијени у лабораторијама говоре да ће нов начин производње бензина заиста бити једини, само је потребно га овај метод превазићи, уске, научне оквире и да се примени у великим размерама.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ДОБРЕ СТРАНЕ АТОМСКОГ ЗРАЧЕЊА

У Америци постоји једна врста ораха која постепено нестаје. Дрвеће пропада због тога што га напада једна паразитска гљива. Док је дрво младо, оно лепо напредује, али кад треба да донесе плод почиње да се суши и убрзо угине. То се догађало у толикој мери да је овај орех већ постао права реткост. Међутим, примећено је да у областима које су биле изложене зрачењима од атомских експлозија тога паразита нема, те је ова врста ораха опет почела лепо да напредује. То је дало повода да се проучи утицај атомског зрачења и на друго растине.

РУЧНИ ХЛАДЊАК

У САД начињен је ручни хладњак који ради на принципу испаравања воде. Хладњак се може преносити из собе у собу, а може се понети и на пут када се иде аутомобилом. Он троши веома мало струје.

МУЗИКА У ТРОЛЕЈБУСУ

Милански троллејбуси снабдевени су од недавно једном по вином. Ако стојите и ухватите се за висећу дршку, зачуће се одмах пријатна музика. То почиње да свира фонограф који се налази испод седишта, док се тон појачава преко једног звучника.

НЕМА ВИШЕ НЕПРИЈАТНИХ МИРИСА

Доскора се сматрало немогућим, јер су сви покушаји пропадали, да се из хлорофила добију супстанце за уништавање непријатних мириса. Једина фабрика која је у ту сврху била подигнута, морала је бити затворена, јер је ширила неподношљив смрад. Али, недавно је један лекар успео да

из хлорофила издвоји нове супстанце, које су растворљиве у води. Када их је он, пред сведоцима, дао јарцима, смрад код животиња потпуно је нестао. Овај производ већ се продаје у Америци.

МОДЕРНО КЛИЗАЛИШТЕ

Најмодерније уређено клизалиште у Европи јесте недавно отворено клизалиште у париском предграђу Булоњ-Биланкуру. Испод површине за клизање, која износи 1.800 квадратних метара, постављен је 21 километар пети, кроз које пролази хладан ваздух из једне обложне ледаре. Кров над клизалиштем начињен је од једног новог, потпуно провидног пластичног материјала, те је на клизалишту светло као под ведрим небом.

НАЈЈАЧИ ФАРОВИ

На врх највеће њујоршке зграде, облакодера Емпајр Стејт Билдинг, биће инсталирана крајем овог месеца четири фара која ће се видети са удаљености од 500 километара. Њихово намештање стајаће 250.000 долара. Сви заједно, фарови ће имати снагу од две милијарде свећа, док буктиња коју држи Статуа слободе у њујоршкој луци има само 500 милиона свећа.

АНАЛИЗАТОР МОТОРА

У једној америчкој лабораторији приказан је нов електронски апарат помоћу кога се одмах утврђује сваки квар у функционисању мотора. Апарат, назван „анализатор мотора“, личи на мали телевизиски пријемник. На његовом екрану одмах се појављује део мотора који лоше ради. Овај изум знатно ће допринети већој сигурности саобраћаја.

ШТА ЈЕ СОРЕЛ-ЦЕМЕНТ?

Сорел-цемент је смеша печеног магнезита и концентрираног раствора магнезијум-хлорида. Маса се, уз развијање топлоте, брзо стврдњава у чврсти, бели, мрамораст сорел-цемент. Сорел-цемент добио је име по свом проналазачу, инжењеру Сорелу. Непостојан је према води. Употребљава се као кит за стакло, метале и за израду ксилолита.

Ксилолит (каменасто дрво) је вештачки грађевински материјал за израду подова, предмета за украс и изолацију. Под од ксилолита добија се мешањем струготином од дрвета с печеним магнезитом и раствором магнезијум-хлорида. Остали предмети израђују се на исти начин, са евентуалним додатком боје.

БАЛБИС

Балбисом се назива подножје за башање диска јелинским стилем. Стране подножја направљене су од дрвета или гвожђа, а унутрашњост је испуњена земљом или чврсто набијеним угљеним пепелом.

НАТУРАЛИЈЕ

Натуралије је назив за што природније препарисане или конзервисане биљке, животиње, фосиле и минерале у некој збирци.

КАКВА ЈЕ СВЕ ЗНАЧЕЊА ИМАЛА РЕЧ ЛОГОТЕТ?

Логотет је грчка реч и означава рачуновођу и чувара печата цариградске патријаршије. Велики логотет био је посредник између Порте и патријарха. То је био и назив за првог министра у Византији, а у старој српској држави тако је називао шеф дворске канцеларије. После хрвистања за краља, Твртко је увео тај начин и у Босни.

...нека индијанска племена у Бразилији сматрају недостатак трепавица нарочитим знаком лепоте. Због тога жене и девојке у овим племенима чупају трепавице.

... мали лавови долазе на свет са отвореним очима.

... у неким крајевима Нигерије домоваци припитомљавају хијене, па чак успе-

... код њих се ушине не налазе иза, већ испред очију.

... у Чилеу расте једна врста дрвећа чија унутрашња кора, истуцана у прах, успешно може да замени сапун. То дрво се зове „квиља сапонарија“ и спада у високо дрвеће.

вају да ове дивље животиње науче разним триковима.

... никл је био познат још од најстаријих времена. Стари Кинези употребљавали су једну легуру у којој је било највише никла и коју су називали пафконг.

...Папуанци сматрају за велики недостатак лепоте ако су оба ока једнака. Због тога младе Папуанке боје капке на једном оку белом бојом, а на другом црвеном.

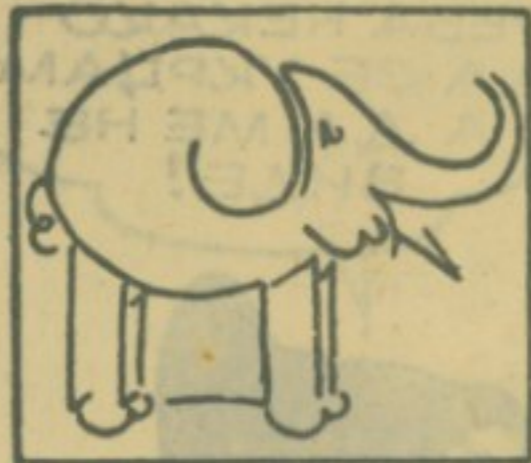
... јужноафричко дрво ши, чије научно име гласи „бутироспермум“, даје млеко које по укусу не заостаје за крављим.

це и године, и за читаво то време није дошло до поновиле исти „датум“.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Слон од бројева

Овај слон је састављен од шест јединица, три двојке, четири тројке и једне петице. Бројеви су у разним положајима: усправно, положе но, кооо и наопако (као, на пример, велика петика и три јединице). Но, ко покуша уверити се да није тешко начинити слона од бројева.

ложајима: усправно, положе но, кооо и наопако (као, на пример, велика петика и три јединице). Но, ко покуша уверити се да није тешко начинити слона од бројева.

Лак рачунски задатак

Кроз четрнаест година Јоца ће имати двапут то ико годишња колико сад има. Одговорите: колико Јоца има сад година.

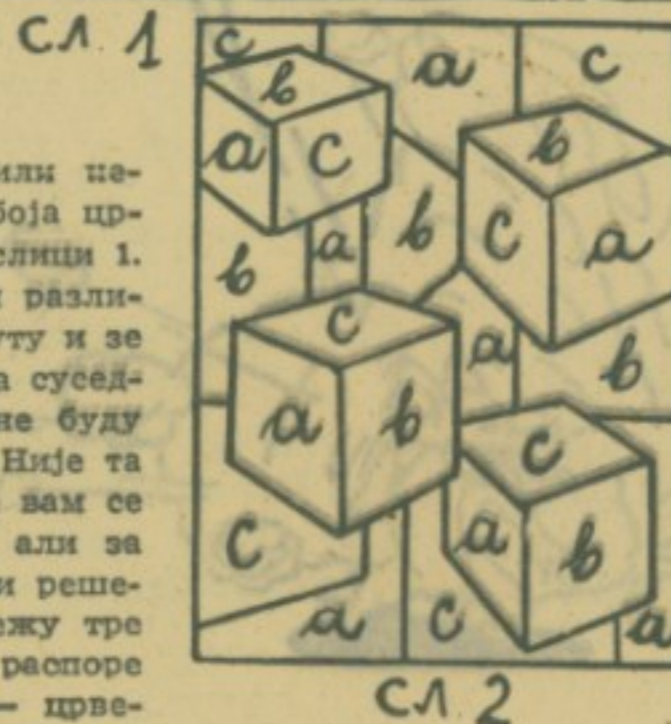
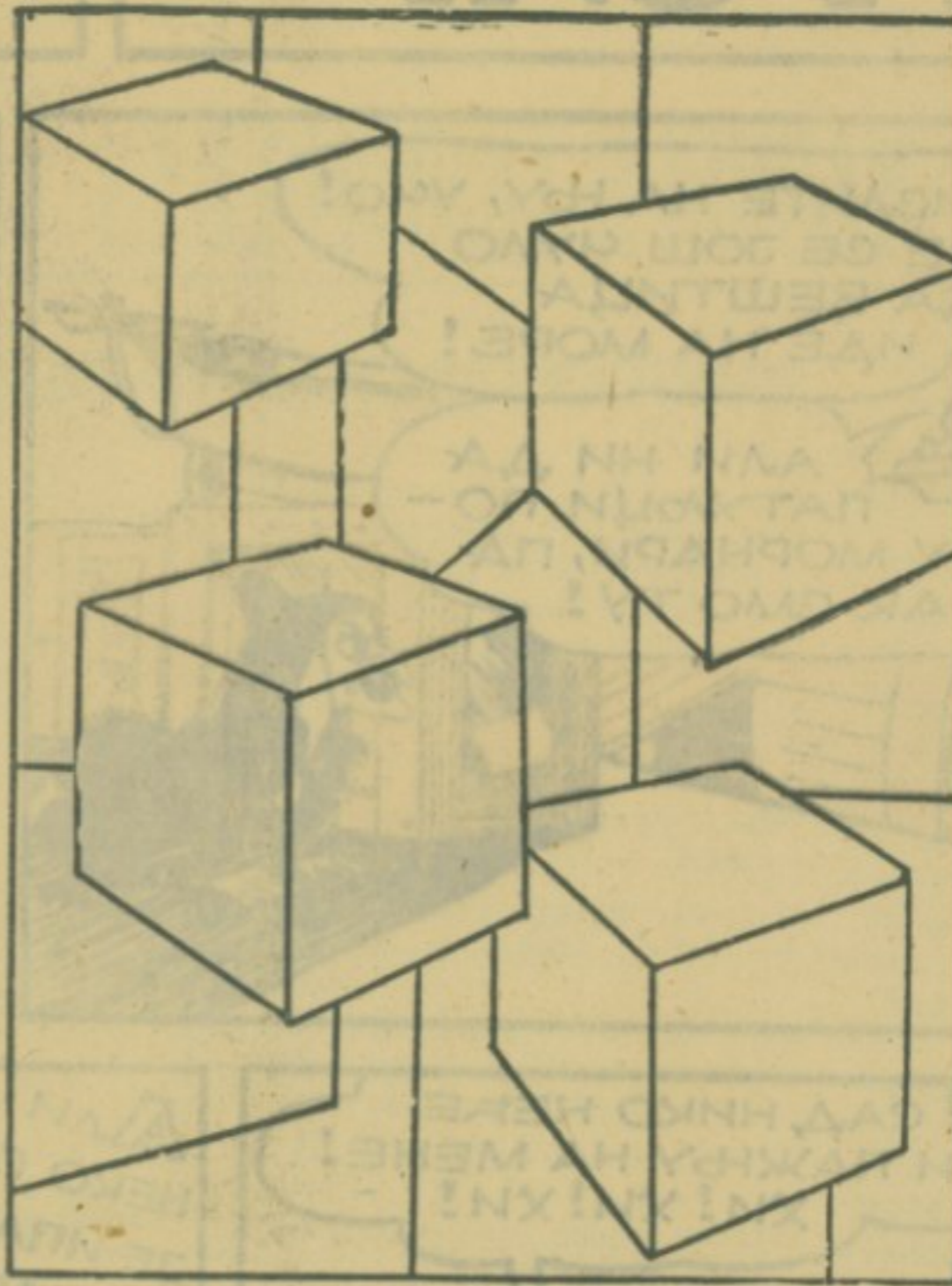
Ако не знате, ми ћемо вам рећи. Јоца има 14 година, а кроз 14 година имаће двапут толико.

Како јој је име

Издвој почетна слова ових седам имена око девојчице, па их тако сложити да добијеш њено име.

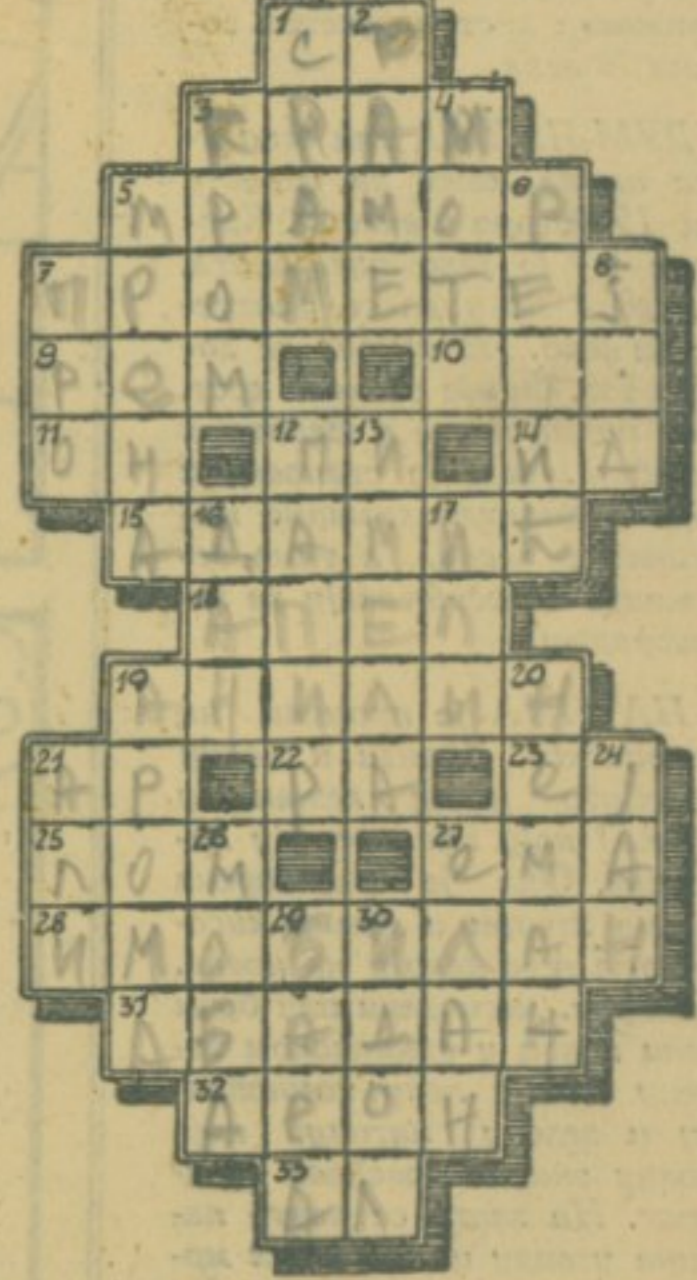
ОБОЈИТЕ ОЛОВКАМА

УКРИПТИТЕ СЕ

Водоравно: 1) хемиски знак са стронцијум; 2) јединица мере за тежину; 3) врста валдашког камена; 4) титан који је по грчкој митологији био прикован на једну ствену на Кавказу; 5) један од оснивача Рима; 6) предлог у сложеницама са значењем: од, опет, натраг; 7) лична заменица; 8) Луолфов број; 9) скраћеница за ибидем; 10) презиме аутора романа „Динамит“; 11) позив; 12) сировина за справљање боја; 13) мера за површину; 14) староегипатско божанство; 15) узвик; 16) крш, небел; 17) стано женско име; 18) непокретан (ств.); 19) пристаниште у Персији; 20) стано мушко име; 21) елигирана свеца.

Усправно: 1) стил; 2) део тела; 3) електрично пражњење између облака и земље; 4) португалски композитор и пијанист из 19 века; 5) врста речне рибе; 6) словеначки вајар; 7) предметак у сложеницама са значењем: за, у прилог; 8) наш сликар (1895-1936); 9) картица; 10) полупаразитска биљка; 11) део месеца; 12) свеца; 13) мидис; 14) чудовиште; 15) свеца; 16) чешко мушко име; 17) обичај удруженог рада; 18) полет, одушевљење; 19) мочвара; 20) предмет слепог обожавања.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) аг; 2) јура; 3) Колима; 4) Питога; 5) она; 6) роб; 7) ли; 8) (Стева) Тодоровић; 9) Ма; 10) Никеја; 11) ласо; 12) Балала; 13) ти; 14) ар; 15) то; 16) оа; 17) „Сид“; 18) Петарка; 19) ровина; 20) Лапа; 21) ча; 22) Усправно: 1) аула; 2) Гринг; 3) Јота; 4) Амод; 5) киши; 6) аромат; 7) пол; 8) аба; 9) скала; 10) те-сав; 11) ила; 12) Јол; 13) Бисер; 14) Атика; 15) топ; 16) ода; 17) атол; 18) срна; 19) рвач; 20) „Аида“.

ЗАШТО СЕ СУНЦЕ СМЕЈЕ?

Мики: Данас се сунце просто смеје.
 Шиља: Тге... сигурно се радује што је лепо време!

НЕ МОЖЕ ВЕРОВАТИ

Шта је ово? — виче Паја на келнера. — Погледајте само: једна мртва мува плива у пиву!
 — Којешта! — мирно ће келнер. — Откуд би мртва мува могла пливати!

ОДРЖАО РЕЧ

— Пре шест месеци позајмио сам ти хиљаду динара, — вели Хорације Паји Патку. — Рекао си да ти је тај новац потребан само за краће време.
 — И нисам те преварио. Потрошио сам га истог дана.

МАЊЕ ЗЛО

Попај срео на улици Перу Ждеру, па почео да му пребацује:
 — Кажу да те, је сусед испребијао твојим сопственим штапом. Човече, како си само то дозволио?
 — А шта сам могао да радим, — брани се Пера. — Његов штап био је још много дебљи.

Који је одговор

ЛИСТ „ВИЛА“ излазио је у:
 Новом Саду
 Сарајеву
 Београду
 Панчеву

ДУМ-ПАЛМА расте у:
 Азији
 Јужној Америци
 Африци
 Аустралији

ПАТИНА је:
 име планине
 хемиска промена
 речица у Босни
 врста посла на бацијама

ОДГОВОР

„ВИЛА“ је име листа за забаву, књижевност и науку. Издавао га је и уређивао Стојан Новаковић. Овај лист излазио је у свескама сваке недеље у Београду, од 1865 до 1868 године. Била је врло добар и једини српски књижевни лист педесетих година 19 века.

ДУМ-ПАЛМА или египатска палма може да узрасте око 15 метара у висину. Крошња јој је јако разграната. Плодови могу да се употребле за јело. Из семена се добија тзв. биљна слонова кост. Ова палма расте у Египту и Арабији, где је становници саде ради стабилизације пустињског песка, а тиме земљиште оспособљавају за земљорадњу.

ПАТИНА је промена на старинској бронзи и новцу (о.обито услед лежања у земљи) коју проузрокују киселине. Она је разноврсна према легури и према киселинама које делују на новац. Бакарни, месингани или бронзани новац у вулканском терену добија лепу тамноплаву и зелену патину, која новцу знатно повећава вредност. На злато се хвата патина у виду црвенкастих мрља и не треба је скидати. На сребро се хвата рђа, рожина и патина, већ према саставу легуре и дејству земље. Вештачка патина је она којом се служе вајари да би кипу дали антички изглед.

WALT DISNEY'S
СЕДАМ ПАТУЉАКА
 и
ГУСАР

